

WPROWADZENIE

Błogosławiony Jan Paweł II posynodalną adhortację *Vita consecrata* o życiu konsekrowanym i jego roli w Kościele i świecie rozpoczyna od stwierdzenia, że jest ono „głęboko zakorzenione w przykładzie życia i w nauczaniu Chrystusa Pana” i jako takie „jest darem Boga Ojca udzielonym jego Kościołowi za sprawą Ducha Świętego” (nr 1). Rozwijając tę myśl nieco dalej podkreśla szczególną – choć nie zawsze zauważalną – rolę Ducha Świętego, który wzbudził i stale wzbudza w Kościele różnorodne formy życia konsekrowanego. To właśnie On „w ciągu stuleci pomnaża bogactwa płynące z praktyki rad ewangelicznych poprzez liczne charyzmaty i [...] w ten sposób wciąż na nowo uobecnia tajemnicę Chrystusa w Kościele i w świecie, w czasie i w przestrzeni” (nr 5).

Jedną z form życia konsekrowanego, wzbudzoną w Kościele przez Ducha Świętego w określonym momencie historii, są instytuty świeckie. Od początku chrześcijaństwa nie brakowało ludzi świeckich, którzy pełniąc przydzielone im przez Bożą Opatrzność zadania w świecie, pragnęli żyć w szczególnej więzi z Chrystusem i naśladować Go przez praktykowanie ewangelicznych rad czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Potrzeba było kilkunastu wieków, aby Kościół powoli dojrzał do ustanowienia dla tych gorliwych wiernych świeckich osobnej formy konsekracji. Tego odważnego i wiekopomnego aktu dokonał papież Pius XII konstytucją apostolską *Provida Mater Ecclesia*, wydaną 2 II 1947 roku.

O tym, jak wielką troską Kościół święty otacza tę nową formę życia konsekrowanego, świadczy fakt, że w ciągu prawie 65. lat od chwili wydania *Provida Mater Ecclesia*, wielokrotnie, na różne sposoby i na różnych poziomach ważności wypowiadali się na ten temat kolejni papieże, prefekci i urzędnicy dykasterii watykańskich, a zwłaszcza Kongregacji do spraw Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, a także biskupi. Świeccy konsekrowani, przynależący do instytutów świeckich, byli również przedmiotem uwagi uczestników Soboru Watykańskiego II. Nie brak o nich wzmianek w posoborowym prawodawstwie kościelnym i Katechizmie Kościoła Katolickiego.

Próbę zestawienia ogólnie dostępnych, choć rozrzuconych w czasie i przestrzeni tych niezwykle cennych dokumentów i wypowiedzi Kościoła na temat instytutów świeckich stanowi niniejszy zbiór obejmujący 123 teksty. Służyć on ma przede wszystkim jako narzędzie w formacji duchowej świeckich konsekrowanych. Może także pomóc w lepszym poznaniu natury instytutów świeckich zarówno ze strony duchowieństwa,

jak i tych, którzy odczytują w sobie ożywcze tchnienie Ducha Świętego, aby współpracując z łaską Bożą tworzyć to „doświadczalne laboratorium Kościoła” – jak o instytutach świeckich mówił często papież Paweł VI.

O ile mi wiadomo, jest to pierwsze tego rodzaju zestawienie, które nie ma swego odpowiednika w wersji drukowanej w innych krajach europejskich. Nie można jednak z całą pewnością powiedzieć, że jest to zbiór kompletny. Choć starano się wyszukać możliwie wszystkie teksty, zawierające merytorycznie ważne przesłanie dla świeckich konsekrowanych, to nie jest wykluczone, że znajdują się jeszcze jakieś wypowiedzi Kościoła odnośnie do instytutów świeckich, do których nie udało się dotrzeć w trakcie przygotowania obecnego wydania. Natomiast pominięto w nim bardzo liczne dokumenty, w których pojawiają się jedynie wzmianki o tej formie życia konsekrowanego, jednak bez szerszego omówienia.

Można mieć nadzieję, że za kilka lat ewentualne pominięte teksty znajdują się w następnych wydaniach, jak to było w przypadku opracowanych przeze mnie poprzednich dwóch wydań dokumentów i wypowiedzi Kościoła na temat instytutów świeckich. W zbiorze pt. *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”*. Wypowiedzi Kościoła. Materiały z sympozjum (red. M. Chmielewski, W. Słomka, K. Stawecka), opublikowanym w 1997 roku znalazło się jedynie 26 dokumentów, uzupełnionych materiałami z ogólnopolskiego sympozjum, które z okazji pięćdziesięciolecia wydania *Provida Mater Ecclesia* odbyło się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim dnia 10 V 1997 roku. Drugie, znacznie poszerzone wydanie tego zbioru pt. *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła na temat instytutów świeckich* (opr. M. Chmielewski) ukazało się w 2003 roku i zawierało już 52 dokumenty.

Wspomniane wydania dokumentów Kościoła na temat instytutów świeckich miały układ chronologiczny, co pozwalało śledzić rozwój świadomości eklezjalnej w tej materii. Jednak niniejszy zbiór, całkowicie różny od poprzednich, choć z wykorzystaniem tekstów tam zawartych, podzielony został według innego porządku. Podstawowym kryterium jest ranga podmiotu (autora) danego dokumentu czy wypowiedzi, drugorzędnym zaś czas ich ogłoszenia. Najpierw więc zamieszczono teksty kolejnych papieży, potem Kongregacji do spraw Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, której nazwa w ostatnich dziesięcioleciach zmieniała się kilkakrotnie, następnie teksty wydane przez inne dykasterie watykańskie. Po nich znalazły się odnośne fragmenty dokumentów Soboru Watykańskiego II oraz Synodów Biskupów, dalej Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Polski, a także poszczególnych

hierarchów, a na końcu teksty prawno-kanoniczne oraz fragmenty Katechizmu Kościoła Katolickiego. W każdym z tych działów zachowano układ chronologiczny.

Teksty, które wprost odnoszą się do instytutów świeckich zamieszczono w całości. Natomiast z innych dokumentów wybrano jedynie odnośne fragmenty, niekiedy bardzo krótkie, wyróżniając w nich kluczowe słowo: „instytuty świeckie”.

Kontrowersje może wzbudzać kwestia tytułów i nazw poszczególnych tekstów. Niektóre z nich mają własne nazwy, nadane im przez samych autorów. Innym tekstom, zwłaszcza będącym fragmentami wypowiedzi, które marginalnie dotyczą instytutów świeckich, nadano nazwy wzięte od pierwszych słów dokumentu w oryginalnym języku, w jakim zostały one opublikowane. Pod tym względem przyjęto zasadę stosowaną od dawna w Kościele dla nazewnictwa papieskich encyklik, adhortacji, motu proprio i innych dokumentów.

Jak wspomniano, w niniejszym tomie znalazły się teksty z dwóch poprzednich wydań. W niektórych przypadkach jedynie zmieniono ich nazwę zgodnie z powyższą zasadą lub układ treści, aby odpowiadał wersji oryginalnej. Dodano cały szereg nowych tekstów, zaczerpniętych z oficjalnych zbiorów watykańskich („Acta Apostolicae Sedis”, „Insegnamenti di Paolo VI”, „Insegnamenti di Giovanni Paolo II”) czy łatwo dostępnych w różnych wydaniach czy tym bardziej w Internecie, a dotychczas raczej nieznanych w Polsce. Większość z nich należało przetłumaczyć. Przekładów na użytek niniejszego tomu dokonały różne osoby. Z tej racji występują pewne zróżnicowania stylistyczne tłumaczeń tekstów zawartych w niniejszym zbiorze i dlatego nie należy traktować ich jako wersji oficjalnych. Dla celów urzędowych, jak na przykład opracowywanie konstytucji danego instytutu, należałoby zatem sięgnąć do podanych w przypisie źródeł.

W celu łatwiejszego posługiwania się niniejszym zbiorem dokumentów i wypowiedzi Kościoła na temat świeckich konsekrowanych na końcu umieszczono alfabetyczne i chronologiczne zestawienie zawartych w nim tekstów oraz indeks rzeczowy, który uwzględnia jedynie najważniejsze i najbardziej typowe dla duchowości instytutów świeckich zagadnienia.

Wypada jeszcze wspomnieć, że prezentowane dzieło otwiera nową serię pt. „Biblioteka Teologii Duchowości”, wydawaną przez Polskie Stowarzyszenie Teologów Duchowości, które osobowość prawną nabyło w 2009 roku. Jest to między innymi przejaw twórczej współpracy środo-

wiska polskich teologów duchowości z Krajową Konferencją Instytutów Świeckich, a także z poszczególnymi świeckimi osobami konsekrowanymi, jaka zawiązała się w roku pięćdziesięciolecia wydania konstytucji *Provida Mater Ecclesia* przy okazji pierwszego wydania dokumentów Kościoła na temat instytutów świeckich. Współpraca ta zaowocowała między innymi dwoma sympozjami na KUL i kilkunastoma publikacjami. W ten sposób Polskie Stowarzyszenie Teologów Duchowości daje wyraz swojego zaangażowania w życie Kościoła w Polsce oraz intelektualno-duchowej wrażliwości na nieustanne działanie Ducha Świętego w Kościele i świecie.

Lublin, Święto Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny 2011.

ks. dr hab. Marek Chmielewski, prof. KUL